

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:
Egész évre 12 ft, félévre 6 ft, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: öt hasábas garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-ször 6 kr. 3-szor 5 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppellik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent Nyitólári cikkek:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetések s hirdetések díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

A reáltudományok és réaliskolákról.

I.

A nmlt. vallás- és közoktatásügyi miniszterium átérte, érezve a kor intő szövegét, a jelen évben két magyar tannyelvű reáltanodát állított fel az erdélyi részeken; egyet Déván és egyet Székely-Udvarhelyen. Tapasztalván pedig magyar nemzetünknek kivált a Királyhágón innen a realiskolák iránti közönyét, különösen abból: hogy még a provisorialis kormány által alapított gyergyó-szent-miklósi alreál-tanodát — mely itt egyetlen magyar nyelvű ilyen intézet volt — négy évi fennállása után jelen alkotmányos kormányunk, tanulók hiányában kénytelen volt megszüntetni. — nem tartom czélszerűtlennek a reáltudományok és realiskolák jeleni állapotára, azoknak felkarolására — egyuttal ezeket ismertetve — az illetők s a t. közönség figyelmét felhívni.

Komolyan elmondhatjuk: miszerint korunkban a realismus oly dimensiokat vesz a gyakorlati élet mezéjén, s nem szorítva háttérbe a társadalmi intézményeket, sőt ezeket, mint alap magasabbra emelve — nem sokára legfőbb életelő elemévé válik az egész polgárisult emberiségnek.

Nem hiszem, hogy találkozzék utángondolkodó fő, mely merőben tagadná azt: hogy minden gondolat, igyekvés legfőként odairányul ma, hogy a földi boldogságot érthessük el.

Nem tagadhatni azt sem, hogy az anyagi jólétet iparkodik a földetke minden embere az északi sarknál úgy, mint az egyenlítő alatt, az államok minden egyes tagja úgy, mint az összes állam maga megszerezni, noha az élet mindennap példát mutathat fel arra, hogy azt tökéletesen elérni alig lehet.

De nem csak ma halad ily nézetekkel és irányban az emberiség. Évezredekkel már ezelőtt az emberek közt fontos szerepet játszott a **vagyon**. Évezredekkel ezelőtt már ép úgy igyekeztek feltalálni a legrövidebb utat a vagyonszerzésre, mint az ó-világból kivetett utakat az ismeretlen új-világba; mint igyekeztek a középkorban egyedül lelki üdvöket, azután pedig az alchimia útján a „bölcsesség kö”-vét megszerezni.

Méltán! mert midőn az anyagi jólét az egyes embernek eszközül szolgál nemesebb czéljai megközelítésére, elérésére, socialis érdekeinek biztosítására, — csak is e szempontból levén helyeseltető az ily irányu buzgalom — egyszersmind a társadalomnak föltétele és az emberek erkölcsössége és miveltségének leghatalmasabb tényezője. Anyagi jólét biztosítja közvetve az ország függetleuségét, erejét s még fönnmaradását is.

Ép ezért igyekeznek a társadalmak, úgy szintén az államok — melyek lételők nemesebb czélját fölfogják — arra: hogy előbb a társadalmi, azután az egész állami jólét előmozdítása végett az **ipart és kereskedelmet**, mint az anyagi érdekek fötényezőit a tökély lehető felső fokára emeljék, s ezek által az anyagi jólét megszerezhetésére vezető utakat kiterjesszék, szélesbítsék.

Azonban csak pár évtizeddel is ezelőtt a nem gyakori tapasztalat, vagy a tapasztalat után szerzett kivitelemódzatok szerint üzték egyesek az ipar és kereskedelem primitív ágait, s lenézésnek volt az avval foglalkozó kité-

ve; míg a régebb és jelen időszakunkat megelőzőt korban az anyagi jólét megszerzésére ismét csak a véletlen tapasztalat után alkottak szabályt s emiatt abban lassan haladhattak: addig ezekkel ellenkezőleg ma nyílt sisakkal áll az élet terén az, ki ama két pálya harezosa; mert az elmélet és buvárkodás oly alapot teremtettek, s a tudomány ép azon régióba emelték fel az ipart és kereskedelmet, hova eddig csak a humanistikus ismereteket elvont tudományzakokat számították. Korunkban az elmélet megelőzvé a kísérletet, egymást érik a felfedezések, melyekről bátran elmondhatni, hogy átlagosan az egyetemes földi jólét elérésére vannak irányozva.

Tudva azt, hogy ipar és kereskedelem emelte az ókori görög és phoenicziai államokat, polgárokat általában jólétre, korunk tudományos világa is az elméleti tanok gyakorlatban alkalmazása közhasznúvá tétele után látott Hérvél karolta fel azon tudományokat, melyek az ipart és kereskedelmet előreviszik, t. i. a **reáltudományokat**, s gigási erőt fejtve ki azt eszközül, hogy ne csak árva gyermeknek tekintsek azokat, kik az anyagi gyarapodás ama kuforrásai körül buzgolkodnak.

Oly időket élünk, midőn az ipar, kereskedelem hatalmas befolyással bír az állam fennállása és jólétére; midőn azon találmányok, melyek az élet minden körére a legjölékonyabb hatást gyakorolják, s bámulatot méltán gerjesztenek — gyors léptekkel egymást követik.

Elvitázhatlan, hogy a reáltudományok által a föld sötét mélyéből úgy, mint annak legmagasabb ormairól ide hoztatnak az emberiség szolgálatára a használható anyagok; elvitázhatlan az is: hogy ezen anyagi előnyök öntötték új erőt az új nemzedékre s utalák ezt a reáltudományok mivelésére; s hogy ezeket gyakorlati hasznuk folytán részesíti kiváló figyelemben Európa majdnem minden nemzete, államférfia, valamint a felvilágosított földmivelő és mesterember. Sőt a géptan, vegytan a természet erőinek kényük szerinti hasznos alkalmazására, az anyagoknak megismerésére, feldolgozására megtanítván, a mennyiségűtan segítségével a reáltudományok annyit haladtak elő az utóbbi rövid évtizedek alatt, mennyit régen századok folytán se.

Némelyek még ma is merő speculativ eljárást, inhumanistikus törekvést látnak a reáltudományok fejlesztésében, elcsajátításában.

Pedig a reáltudományok: a mennyiségűtan, mértan, természetrajz, természettan minden melléktárgyaikkal a géptan, vegytan, építészet, rajz stb. közműveltségi hatása kiszámíthatatlan és pedig jótékony, nem hat károsan a vallásosságra, a közérkölcökre; mert ép a reáltudományok legnevezetesebb része a természet tanulmányozása. A természeti tűnemények okait kutatva, míg a laikus előtt a természet nagy tárháza rendezetlen országnak tűnik föl, addig a reáltudomány mindenütt esodálándó törvényszerűséget, kiszabott hatáskört, rendet fűdöz fel, mutat ki mintegy az életben a társadalomra alkalmazandó például. A természeti erőket és ezek hatásait megismerő emberi elme, midőn ezek nagyszerűségében keresi az egyedüli titkos főerőt, a mindenség felett uralkodó azon eszményi lényben találja fel azon isteni erőt, mely egyedül képes — a véges emberi elme fölfogása szerint is — oly művészi tökélytel, a szépség és gazdagság kimeríthetlen kincseivel benépesíteni, rendszeres egésszé

csak úgy magában véve, meglehet, hogy nagyon is paradoxonnak látszik; mert legközelebről minden nép a maga saját hasznára és örömére él és ez rá nézve elég; de eme gondolatnak is megvan mélyebb értelme. A legnehezebb feladat az emberiség jövőjét illetőleg abban áll, hogy az egész történelmi mozgalomnak bizonyos tekintetben visszafelé fordított irányt kell adni. Eddigelő, kevés kivétellel, például, a keresztes háborúkkal, a történelmi élet folyamata mindig keletről jött nyugatra, most úgy látszik az a feladat vár reánk, hogy mi adjuk át keletről eddig szerzett szellemi kincseinket. Nyugat eddigi mivelte népeivel Németország megalapítása óta számoltunk, — még lehet, hogy fog következni egy kevés utószámolat is; de hogy ezek az utószámolatok nem fogják magasabb érdekeink központját képezni, ezt már most egész bizonyossággal tudhatjuk. A keletről jövőnek ellenben reánk nézve felette nagy jelentősége van. Arról van szó, hogy ezen népeket az európai irodalomba bevezessük, s a mi örök legnagyobb próbája lesz: vajjon éppen mi teljesíthetjük-e ezen feladatot.

Nem értem ezt csak külsőleg. Hogy Ausztria, a mely eddig minket és irányban helyettesített, oly keveset tett, annak épen az az oka, hogy feladatát csak külsőleg fogta fel. Ennek Magyarország és a szláv tartományok iránti magaviselete eddig minden tekintet nélküli germanizálás és gondatlan laissez faire között ingadozott. Az osztrák kormány egy időre keresztülítve, hogy például Magyarország germán szint nyert: az ország elárasztott német hivatalnokokkal, és a nemességek, a mely az udvar kegét vadászta, meg kellett németül tanulnia. De ennek a tulajdonképpeni magyar miveltségre kevés, vagy semmi visszahatása nem volt. Ausztria megelégedett azzal, hogy Magyarországtól kieroszakolta azokat a szolgálatokat, a melyek neki európai állásához szükségesek látszottak, különben mindent szabad mentére hagyott; még azt a fáradságot sem vette magának, hogy a

fűzni a végtelen sokaságu világokat s benne milliárdnyi testeket.

A természet egyszerű jelenetei, képei s műveinek ismerete, közvetlen szemlézése utján jutunk el a teremlő, az Istenség imadására, mire a humán tantárgyak egymagukra meggyőzőleg soha sem vezethetnek el.

Egyes műrekek tanulmányozása annak alkotója iránt tiszteletre hevit a közéletben is, s egyszersmind kedélyünkre is nemesítőleg hat: ép így a természet nagyszerűsége és a benne uralkodó bölcs elrendezés szemlézése nemhogy az emberi nemet dőlyfősségre taníthatná, de épen kicsinyiségünk elismerésére vezet; ez azon nemes ösztönt ébreszti fel az emberben, hogy a látottak vagy észlelték s a mély titkok okainak fűrkészésére, föllelésére, az ekörüli akadályok legyőzésére törekedjék, tehát figyelmes körültekintésre, szorgalmas kutatásra, fáradhatlan munkásságra szoktatja az embert s így eszközi a közművelődés hasznos terjedését, az emberiség haladását.

Juhász K.

A „Kol. Közl.” eredeti távsürgönye.

Bécs. Auersperg herczeg programja általánosságban már bírja a korona helybepagyását.

Prága. A foederalista congressus megbukott. Cseh lapok írják, hogy Andrássy — mint bizalmas emberei beszélnek — azt tűzte ki feladatául, hogy a törökországi népeket Ausztria-Magyarország baráti indutatóról meggyőzze, s a lajhántuli szlávokból védfalat alkossan a panszlávizmus ellen.

Legujabb táviratok.

Bécs, nov. 20. Auersperg Adolf hg. tegnapielőtt a császár elé terjesztette miniszteri programját, mely szigoruan alkotmányhű, a cseh, morva, f. ausztriai s krajnai tart. gyűlések feloszlását követeli s a lengyeleket követelesekkel a reichsrathhoz utasítja.

Hopfen, az előbbi képv.ház elnöke felhívja az itteni alkotmánypárti képviselőket, hogy holnap d. e. 11 órára érkekezletre gyűljenek össze, a melyen Auersperg programját kifejtend.

A „Presse” berlini távirata jelenti: A német munkásegyletek congressusa ma egy nagy nemzeti munkásszövetség alakítását határozta el, melynek főczélja: a munka félbehagyása nélkül, a munkások méltányosabb követeléseinek elérése; a congressus kárhoztatja az internationalisták messzemenő követeléseit.

Bécs, nov. 20. A lengyelek értekezletén tegnap elhatározottak, hogy Andrássyval egyelőre csupán a lengyel miniszter fog eshetőlegesen érintkezni.

Bród, nov. 20. Dubus és Proskuró, szorosan a galicziai határon fekvő helységekbe orosz katonai biztosok érkeztek egy erődített tábor előmunkálatainak felvétele végett. A Dubus körüli erődítések 140 werst körfogatnak lennének.

Bécs, nov. 20. Egy a regenséghez közelálló körből eredő belgrádi levél szerint Milan fejedelem livádiai

népet megértse. Így történt, hogy a magyar patriotismus első erős fellobbanásával reactio támadt a germanismus ellen, a melyet az elnyomás elvével elválaszthatlanul azonosnak tartottak.

A germanismusnak néhány szenvedélyes védője ezt nagy szerencsétlenségnek tartja; én nem tartom annak. Általában azt hiszem, hogy a germanizálás fogalmával nagyon visszaélnék. Az újabb időkben a nyelvhatárok csak kevésbé változtak: kétszáz éves francia uralom után az elszasziak még most is németek, és a poseni nagyherczegség lakói a porosz sas alatt éppen oly határozottan lengyelek, mint az orosz alattvalók Lengyelországban. Azok az erőszakos eszközök, melyeket a rómaiak idejében és a középkorban alkalmaztak, ma már többé nem alkalmazhatók; és ha azok volnának is, meg kellene vetnünk. Mert a 19-ik században annyira már eljutott miveltségük, hogy a népek idividualitását tiszteljük: az ország nyelve a nép lelkének kifejezése, annak minden elfajulása a nép erejét bénítja s a mivelődésben visszaveti, ha ez az elfajulás egy látszólagosan miveltebb nyelv kedvéért történik is. Az általános miveltség érdekében kívánhatjuk, hogy minden idividualis nyelv szabadon fejlődjék a maga természetes törvényei szerint. Ezzel is úgy áll a dolog, mint a misioi intézménnyel: melyik mivelte ember gondolna ma még arra, hogy keletet a rationalistikus vagy supernaturalistikus kereszténységre térítse!

Természetesen egy nép szabad fejlődése csak akkor lehetséges, ha az nem vonja ki magát a mivelte népek általános kölcsönhatása alól. A nemzeti fanatikuskok, a kik névszerint a szláv népek között e szót viszik, tulajdon népek ellen vétkeznek, ha a nyugat-európai miveltség ellen korlátokat állítanak. Más felől nekünk csak akkor sikerül kulturánknak utat tárni, ha sikerül előbb megismernünk azon népek természetét, a melyek közzé azt beültetni szándékozunk. Ezen czél

utja népszerűvé tette a regensséget. A szerb hadsereg felszerelésén és hadi szerekkel való ellátásán erélyessen munkálkodnak.

New-York, nov. 19. Mexicói hírek jelentik, hogy a felkelés minden ponton kiűlt. A kormányi csapatok meg nem bízhatóknak mutatkoznak, ennelfogva a kormányhatalom meddő.

Az állandó pénzügyi bizottság jelentése

a köztörvényhatósági házi pénztárok alapjairól szóló törvényjavaslat tárgyában.

(Vége.)

A tárgyalás alatti törvényjavaslat részletesen bebizonyítja, hogy az 1870. XLII. t. cz. 90. §-a által megrendelt egyenes adó leszállítása még ezenkívül más nehézségekkel is jár, az adó kivételénél ugyan is a 7. % leszállítás oly bonyolult számításokat vonna maga után, hogy már ezen körülmény is bizonyítja azt, hogy a XLII. t. cz. 90. §-ának rendelkezése a végrehajtás terén alig legyőzhető nehézségeket idézne elő.

A bizottság tehát az 1870. XLII. t. cz. rendelet-keresztülvételnek nem tartja és így azon t. cz. 90. §-ának módosítását látja elkerülhetetlenül szükségesnek. A törvénynek azon rendelkezete egyébiránt ideiglenes intézkedést tartalmaz, mert az 1870. XLII. t. cz. 11. §-a azt rendeli, hogy addig, míg a törvényhozás a törvényhatósági költségek fedezésének és beszedésének módját külön törvény által végleg szabályozza: a házi adó az államadó után külön százálekban vettetik ki s az államadóval együtt szedetik be.

Addig, míg az adókövetés és beszedési rendszernek ezen gyökeres reformja és végleges szabályozása be nem következik, legegyszerűbb de a létező viszonyok között egyedül célravezetőnek és legkevesebb baj nélkül keresztülvételnek azon módozatot tartja a bizottság, ha jövőre is úgy mint eddig az 1870-ik XLII. t. cz. 11. §-a megrendelt egyenes adó leengedés nélkül ugyanazon összegek bocsátatnak a törvényhatóságok rendelkezésére, a melyek azoknak 1870-ben közigazgatási czélokra utalványoztattak. Ezen összegeket az állam a törvényhatóságoknak évenként előzetes havi részletekben kiszolgáltatná. Ha ez által mégis jövőben egyes törvényhatóságoknak szükségletei fedezve nem lennének, a szükséges költségeket az 1870. XLII. t. cz. értelmében házi adó által fogják fedezni.

Igaz, hogy e szerint a törvény hatóságok legtöbbjei a közigazgatási teendők ellátásának összes terheit nem önmaguk viselnék egyedül, azoknak legnagyobb része az állam hozzájárulásban részesülne. A bizottság ebben nem lát semmi természetellenest és nem lát semmi igazságtalanságot azon törvényhatóságokra nézve sem, melyek az 1870. XLII. t. cz. 90. §-a szerint nagyobb adó leengedésben részesülnének, mert a törvényhatóságok nemcsak önkormányzati testületek, hanem mint az állami közigazgatásnak közvetítői, egyuttal magasabb állam funkciót is teljesítenek, kiadásainak egyrésze, mint ezen feladatuknak következtése országos szempontból ítélendő meg és ezen okból a törvényhatóságok teljes joggal részesülnek saját elégtelenségük esetében azon közvetett

elérésére nem ugyan az egyedüli, de mindenesetre lényeges segédeszköz az irodalom, főleg azon irodalom ismerete, a melynek valóságos nemzeti alapja van.

Több mint husz éve fáradozik Kertbeny a magyar írókban, hogy hazája irodalmát Németországon meghonosítsa; ha ez eddig kevésbé sikerült, mint ő óhajtaná, annak egy részben az az oka, hogy ő csak nem egészen a lyrára szorítkozott és a lyrái költemények idegen nyelven még a legügyesebb kezelés mellett sem teszik meg soha azt a hatást, a mit az eredeti nyelven szoktak tenni; a lyrában alak és tartalom elválaszthatlanul össze vannak kötve mint bár mely más költői műfajban. A regény a mellett, hogy minden költői formák között a legmodernebb, előleges tanulmányozásra azért is a legalkalmasabb, mivel a nép valódi életét, valódi állapotát és valódi eszméit a leghivebben képes visszaadni.

Magyarországon már számos regényíró van, egy kezeim közt levő, nyomtatott kimutatásban Jókai Mór a 152-ik sorszám alatt áll. Ezek közti legtermékenyebb s a mint látszik legolvasottabb is Jókai; az ő munkái elterjedéséről oly számokat hallottam említett, a melyeket nem merészek ismételni, mert legkevésbé sem annak arányban azokhoz, a melyekhez a német írók szokva vannak. Műveiből mindenesetre hasznos felvilágosítást szerezhetünk magunknak közönsége izléséről, gondolkodás és érzés módjáról. Különbösen is tekintélyes egyén, ő szerkeszti a radikális párt legnagyobb befolyásu lapját, a „Hon”-t, és az országgyűlés tagja. Művének minden oldala azt bizonyítja, hogy ő nem valamely megcsöknyösödött magyar, hanem komoly törekvése a nyugati miveltség vívmányait elsajátítani. Iseri hazája bajait és azokat nem takarja el. Azon törekvés, mely szerint a polgári elemet erősíti és a haza javára felhasználni igyekszik, mindnyáján csak helyeseltetjük. h.

(Folyt. követk.)

TÁRCZA.

Jókai Mór.

Schmidt Jullántól.*)

A külföld újabb kori irodalmát illető ismeretünk csaknem kizárólag az angolokra és francziákra szorítkozik. Közönségünk nagyrésze ezeknek műveit eredetiben olvassa, a többiekre nézve gondoskodva van számos, jobban vagy kevésbé sikerült fordításról. Inentul, ha bár ritkábban is, tudomást veszünk a spanyolokról és olaszokról is, a kiknek korábbi irodalma oly nemesítő befolyást gyakorolt a miénkre. A keletről népek irodalma nem sokkal ezelőtt is még teljesen ismeretlen föld volt előttünk. Nagyon öröndetes dolog, hogy e tekintetben közelebről jelentékeny változás történt. Egyszerre csak meglepetéssel vesszük észre, mily nagy szellemek tűnnek fel, például, az oroszoknál, a kiket valóban méltó megismerni, a mellett, hogy ezen tanulmányozásnak megvan a maga nagy jelentősége általában a mi mivelődés-történelmi missionkra nézve is.

Gagern Henrik egy alkalommal, a németloni és Ausztria közötti viszony szabályozásáról lévén szó, úgy nyilatkozott, hogy ha Németlonnak nem az a hivatása, hogy a miveltséget keletfelé terjessze, úgy azt sem tudja, hogy általában minő elhivatása van. Ez a nyilatkozat,

*) E bíráló értekezést, mely az „Allgemeine Zeitung” idei 314—315. számaiban csak imént jelent meg, olvasóinkkal megismertetni két okból látuk szükségesnek, 1) mert abban Németország, valamint Ausztria keleti küldetéséről és politikájáról ránk magyarokra vonatkozólag fontos leleplezéseket találunk, 2) mert nagy regényírónkról némi árnyvonások mellett is oly méltányló ítéletet találtunk Németország egyik legjelesebb írójától indokoltan kimondva, hogy a midőn nemzeti érzelmünk abban megnyugvást találhatja, regényírónk nem egy részben okulhatnak is belőle. A szép ismertetést egyik jeles tollu új munkatársunk bocsájta rendelkezésünkre. Szerk.

segélyben, melyet a bizottság javaslatának elfogadása által nyernének. Különben is e kérdésnek azon megoldása, melyet a bizottság javaslatba hoz, gyakorlati következményeire nézve ugyanazon eredményre vezet, melylyel az 1870. XLII. t. cz. 90. §-ának végrehajtása bírna, mert a köztörvényhatóságok rendezéséről szóló törvény-czikk 11. §-a szerint az egyenes adókból százalékokban leengedett összegnek kivétele és beszedése is az állami adóval együtt történik és az állami adóhivatalok által szolgáltatnak ki törvényhatóságoknak.

A bizottság tehát azon indítványával járul a tisztelt képviselőház elé, mondja ki a ház határozatilag: hogy ezen törvényjavaslatnak mellőzésevel utasítja a miniszteriumot, miszerint nyújtson be oly időben — hogy a költségvetés tárgyalásának befejezése előtt törvénynyé emelhetessék — mielőbb törvényjavaslatot az 1870. XLII. törvény-czikk 90. §-ának módosítása mellett az iránt, hogy a törvényhatóságoknak közigazgatási kiadásai fedezésére az 1870. 42. t. cz. által megrendelt egyenes adó leengedése nélkül azon összegek bocsátásának évenként rendelkezésükre, a melyek részükre egyenként 1870-ben közigazgatási czélokra utalványoztattak, és azon összegek oly formán állapíttassanak meg, hogy az 1870-ben az egyes törvényhatóságok részére törvényhatóságilag megállapított összegekből csak az akkor kétségtelenül törvénykezési czélokra utalványozott összegek vonassanak le, azon összesen 747,394 frt 73 ²/₄₄ tevő összegek pedig, melyeket a miniszterium azon okból számított le, mert hasonlólag törvénykezési kiadások osztályzatába tartoztak, p. o. a szolgabírák fizetése és több ilyenmű kiadások, melyek a miniszterium számítása szerint csak felerészben közigazgatásiak: ne számíttassanak le és hagyassanak meg a miniszterium által a gyámhatóság költségének fedezésére bizonyos felvételek alapján kiszámított összeg helyett.

A törvényhatóságok ezen fenntérített összegeket mintegy pótlásul kapnak meg annak fejében, hogy az 1870. XLII. t. cz. rendeletei szerint a törvényhatóságok fogván az árva- és gyámhatóságot gyakorolni, ezen körülmény a törvényhatóságoknak, ha a törvény értelmében kívánják köteleességüket teljesíteni, — nagykiadásokat fog okozni, mindenesetre nagyobbakat a miniszterium által a számításban felvett összegeknél.

Ezek szerint azon összeg, mely a törvényhatóságoknak rendelkezésére bocsátattnak, az ezen törvényjavaslatban felvett 4.145,749 frt. 48 kr-nál jóval nagyobb lesz, és így a bizottság javaslata az államra nagyobb terhet fog hárítani; de a bizottság azt hiszi, hogy ezen áldozatot kárpótolja ezen nagyfontosságú ügynek célravezető megoldása és azon megnyugvás, melyet a kérdésnek a bizottság által javasolt megoldása az ország törvényhatóságainak legnagyobb részénél kelteni fog.

A bizottság végül azon kérést intézi a képviselőházhoz, hogy ezen jelentést a költségvetés tárgyalásának megkezdése előtt előzőleg vegye tárgyalás alá.

Kelt Pesten, november 5-én 1871.

Szék Kálmán, s. k.
az állandó pénzügyi bizottság előadója.

KÜLFÖLDI HIREK.

A „Times“ párisi levelezője 16-ról következő részleteket közöl: „A nemzetgyűlés újragenyíltával egy

követi csoportozat egy oly második kamra alakítását indítványozandja, mely az országbeli községtanácsok által választatnék.

Páris, nov. 18. Thiers üzenetet készít elő a nemzetgyűlés megnyitása alkalmára, melyben fel fogja sorolni a szünetek alatt tett előleges munkálatokat s általában átnézetet nyújt a helyzetről.

Belgrád, nov. 20. Rosen észak-német főconsul tegnap nyújtá át a fejedelemség meghitelező iratát, mint német meghatalmazott. Kijelenti, hogy kötelességének tartandja a szerb-német viszonyok consolidációjára törekedni.

Bukurest, nov. 20. A kamra elfogadta az igen loyális hangu válaszfeliratot. A Bleichröder-consortium kiegészítési tervének elvi elfogadása a kamrában biztosítva van.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, november 22.

— **Andrássy gr. külügyminiszter** nov. 18-dikán délből fogadta a külügyminiszteri személyzet tisztelgését, melyet Hofman osztályfőnök mutatott be. A fogadtatás szigorú „kimért“ és hivatalos volt. Beszédet nem tartattak. Mi a külügyminiszteri személyzetet illeti, abban hirszerint egyelőre változás nem igen történik, kivéve a sajtó-irodát. Beust sajtóirodájának Európában nem igen volt párja. Nagy világgözlönyök ezzel szintegy összeköttetésben állottak, mint szerény vidéki lapok s Beust gondoskodott arról, hogy ama roppant hír- s közleményforrásból, melyet a külügyminiszterium képez, mindaz, a mi nyilvánosság elé hozható, át is adassék a nyilvánosságnak. Andrássy gr. megszüntetése a sajtóiroda ilyenmű működését.

— **A lengyelek értekezlete.** Az értekezletet a lengyel-club elnöke hívta össze s a lengyel reichsrath-képviselőik majdnem teljes számmal jelentek meg. Smolka még nem volt ott, miután Lembergől Bécsbe indulva, előbb czélszerűnek találta néhány napot Prágában tölteni. A lengyelek értekezleteinek eredménye és megállapodása mely titokban tartatik.

— **A kikötőtámasi niszter** tekintettel arra, hogy az egyetemi törvényjavaslat a legközelebbi időben nem fog tárgyalhatni és törvénynyé emelkedhetni, az egyetemen a legszükségesebb reformokat rendeleti úton szándékozik legközelebb életbeléptetni. Alapul szolgálnak neki erre a tanári kar által kidolgozott munkálatok, melyek létrehozásában a miniszternek magának nem lényegtelen része van.

— **A váci honvédtáborozásban** tapasztalatról a sz.-pétervári „Ruszký Invalid“ elismerőleg emlékszik meg. A cs. kir. hadsereggel szemközt is a honvédséget dicséri.

□ **A „Magyar Polgár“** idei 265. sz.-ban (o) jegyű újdonság írója is neheztel, hogy B. A. lapunkban Kolozsvárt a tudomány és művészet városává lenni óhajtja s az egyetem mellett szívetlenül szólal fel. Egyik megjegyzésünk rá az, hogy bár lenne valaha avagy csak részben is Athenévé! a másik: hogy mikor 1862—63-n a kolozsvári m. kir. jogakadémia felállítását tervezgették, kevés gáncsolókon kívül a többség örvendett, hogy bár

mily alakban létesül. Majd jobbá tehető a már létező — mondának az ügy pártolói. Földolag az, hogy ifjaink ne menjenek Szebenbe jogra elfeledni őseik alkotmányának szeretét. S ime most a szűk körben megalapult Akadémia Egyetemmel lételem pontján áll. . . . Ez azt ajánlja, hogy most is csak óhajtunk s munkálkodunk kell arra, hogy ha bár egyelőre szűkebb körre szorítva is, csak hogy mihamarabb létesüljön és Kolozsváron létesüljön az Egyetem; mert ifjaink közül bizonyos talentesem nem képes Pestre menni magasabb önképzése végett. S ime itt, most, már a vajdas harmadik évében, a módozatok kérdése felett vitakozást kezdünk, épén mi, a lapok, a közvélemény képviselői, s eláruljuk, hogy ebben sem értünk egyet, hogy itt is különvált érdekek forognak fenn, ebben sem tolmácsoljuk a közvéleményt. Urak! ismerjük fel már egyszer főfő-érdekeinket, s azokban ne legyen közöttünk meghasonlás. Bizony így bizonyosabb a siker. Az idézett czikk személyre vonatkozó sértő módorára pedig azt jegyezzük meg, hogy az nem illik O. B. A. és a közlő lap közül egyikhez is, de legkevésbé a teljes jó indulattal irt czikk írójához, a kit o-nak fitymálni nincs joga egy tekintetben is.

A „Kelet“ Kuklinéjának pedig 267-ik számban tett udvariattal ékszrevételére Knigge művéből egy példányt rendelünk.

— **A pesti fővámbáznál az építés gyorsan halad,** miután daczára a már beköszöntött télnek, napoként 6—700 ember dolgozik rajta.

— **A zágrábi hivatalos „Národne Novine“** értesülése szerint Cuius Miksa, Sasa Lázár és Milkovics Milován a racovicai lázadás ismert nevű részesei elfogattak.

— Vettük az „Értesítvény“-t a Lévi állami tanító képezde 1871 első tanévéről. E szerint működött 10 rendes, id. és segédtanár; tanítójelölt volt a rendkiv. egyévesek osztályában 8, a rendes első évesek osztályában 8, a románok vegyes osztályában 8; a gyakorló iskola növendékei valának a VI-ik osztályban: 7-en, az V-ikben: 6-on, a IV-ikben: 5-en; a III-ban: 5-ön; a II-ikben: 8-an, az I-ikben: 22. Összesen 53-an; a gyakorló iskolában egész év alatt megfordult 99 tanonc. **Tanítványok** valának: hit- és erkölcstan, embertan, lélektan, gondolkodástan, neveléstan, tanítástan, tanítási gyakorlatok; magyar-nyelvtan, német-nyelvtan, mennyiségtan, földrajz, hazai és egyetemes történet, alkotmánytan, természetrajz, természettan; mezzei gazdaság és kertészeti gyakorlatok; ének és zene, rajz és szépirás, testgyakorlatok. **A gyakorló iskolában** írás, olvasás, anyanyelv; hit- és erkölcstan; számtan, földrajz, történelem, polgári jogok és kötelességek, természetrajz, természettan; ének, testgyakorlat, végül beszéd- és értelemgyakorlatok. Van a képezdének könyvtára 114 kötettel; 6 szaklap járt; vannak természettani eszközei; két zongorája, egy orgonája, két clavaturája, 20 hegedűje; földrajzi atlaszok, állattani képek, stb.

Az ifjak 2—3-an laktak egy szálláson s fejenként 4 ftot kaptak egy hóra szálláspénzül; ebből kellett kiállaniok a fűtést, világítást, mosatást és ruházatot. Reggelre kaptak 1/2 kenyert, ebédre levést és főzeléket, 8 lat hussal, 12 lat kenyérral, vacsorára főzeléket 6 lat

hussal 12 lat kenyérral, ezekért fejenként 18 frt 40 kr o. é. fizetett a kosztadónak.

A vegyes osztályban minden tantárgy román nyelven adott elő, a magyar nyelvet Koós F. hazánkfiá tanította. 1871. február folytán a tanítóképezde szegénysorsu növendékei közt 50 ft jutalom osztott ki. Továbbá kiosztott tek. Bája Zsigmond 10 ftos és gr. Kun Kocsárd 54 ftnyi ajándéka is ugyanezen szegény ifjak közt osztott ki. Ez a dévai állami tanítóképezde föllállított 1870-ben, a tanfolyam megnyílt október 1-én. Az intézet t. orvosai Balog Pál, ki az ifjakat ingyen gyógyította, Lengyel gyógyszerész a gyógyszereket feleárbán adta. Szeremley Lajos tanfelügyelő 4 ifjunak ingyen adott szállást.

Az 1871/2. tanév oct. 5-én nyílt meg; felvétetnek a 15 évet meghaladt ifjak, ha az anyanyelv, számvetés, földrajz és történelemből annyit tudnak, mennyit gymnasiumokban vagy real és pelgári iskola 4 osztályában tanítanak, tandíj nem fizetettik; a románok minden tantárgyat anyanyelvükön tanulnak.

(—) **Nemzeti színház.** „A lowoodi árvát“ Birchpfeiffer Sarolta érzélgős drámáját, hétfőn szép számú közönség előtt adták színpadunkon. A czimszerepben Boér Emma k. a. igen szépen fejezte ki az üldözött Jáné zaklatott kedély állapotát — Az előjátékban különösen, igen sikerült azon momentum, midőn az indulat hevétől elragadtatva, kitör nagynénje ellen, — minden szó, melyet hozzá intézett, a szív mélyéből fokadt — szavai, szemének villogó tüze, ellenálhatatlanul megkapták a lelket. E jól sikerült jelenése után, a közönség többször kitapsolta. Rochestert, e hideg, kimért ártoktraktát Kovács Gyula játszta. A komor, külső kérgen helyenként láttuk ácsillamlani, a kedély melegségét és a szív nemességét is. Azonban a közönyből — égető lángát átváltozott szerelmet — fokozatos fejlődésben mutatta be. Végül kiemelték Fehérváriné és K. Jászai Mari asszonyokat, kik szinte sikerrel töltötték be helyeiket.

November 21-én Zajongi Elemér jutalomjátékául „Boissi boszorkány“ Zaitz operettje adatott. Kerek, összevágó előadás, minőben mindenkor élvezetet lehet a közönség; csak a közönségnek is oly számmal kellene megjelenni, hogy abban meg a színészek lehetnének némi élvezetet, — kedvet a játéka. Azonban mentségül föl lehet hozni, hogy oly esős, rút idő volt, melyben utczára lépni valóban áldozatba került. — A esekély számmal egybegyűlt közönség a jutalmazottat méltó kiüntetéssel fogadta. — **Gerecsné** asszony és **Daray Károlina** k. a. mind ének mind játék tekintetében tökéletesen megfelelték szerepük követelményeinek. — Szentgyörgyi egyes jelenetei kiválólag sikerültek.

Csütörtök, nov. 23-án „Szerencse gyermeke.“ Színjáték 5 felvonásban.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.
Nov. 21-ről: 5% Metalliques 58.30. 5% Nemzeti kölcsön 67.80. 1860-diki államkölcsön 99.90. Bank-részvények 820. Hitelrészvények 310.—. London 117.—. Ezüst 116.09. Cs. kir. arany 5.58. Napoleondor 9.31 ¹⁰/₁₀.
Földterhermentesítési kötvények: Magyar 79.75. Temesi 77.75. Erdélyi 75.25. Horv.-Slavon —.—.

Id. felelős szerkesztő: **Sándor János.**

V. **Beküldetett.** 26.
Minden betegnek erő és egészség, orvosság és költség nélkül.

Revalescière du Barry Londonból.

Minden betegség gyógyítása gyógyszer és költség nélkül a Revalescière du Barry által Londonból, a mely gyermekeknek és felnőtteknek 50-szer megtakarítja a gyógyítási költséget.

72,000 gyomor-, ideg-, altesti-, mell-, tüdő-, gége-, hang-, légzés-, mirigy-, vese- és húgyhólyag-baj gyógyítása, a miről kívánságra másolatok ingyen és bérmentesen küldetnek.

Sz. 1919.

Hirdetmény.

A m. kir. nagyméltóságú pénzügyminiszterium október hó 26-án 53132 szám alatt kelt meghagyása folytán, az alólírt magy. kir. dohánygyári igazgatóság által az 1872-ik évben szükségeltető

1000 drb.	7" szélességű	3/4" vastagságú és	2" hosszú lágy deszka.
1000	8"	3/4"	2"
1000	9"	3/4"	2"
1000	10"	3/4"	2"
200	13"	1"	2"
200	11"	1 1/2"	2"

továbbá 300 öl 3 láb hosszú kemény tűzifa szállítására nézve ezenel versenytárgyalás iratik ki, melyhez írásbeli 50 kros bélyeggel és a 10% biztosíték letételéről szolló pénztázi nyugtával ellátott és lepecsételt ajánlatok a kolozsvári m. kir. dohánygyári igazgatóságnál legfeljebb 1871-ik november hó 28-án délutáni 11 óráig benyújtandók.

Az ajánlati és szállítási feltételek a gyári irodában a rendes hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A magyar királyi dohánygyár igazgatóságától.
Kolozsvárt, 1871. évi november hó 16-án.

Sz. 27951—1871.

Hirdetmény.

A kolozsvári dohány nagy tözsde felmondás következtében üresedésbe jövén, írásbeli pályázat útján fog betölteni.

E tözsde évi forgalma dohány anyagban és bélyeg értékben összesen 254,501 frt 76 kr teszen 159 dohány kisárus van hozzá utalva, — és saját kisárlási évi forgalma 13,537 frt 90 kr volt.

A feltételek a kolozsvári m. kir. pénzügyi biztosságnál, valamint a kolozsvári m. kir. pénzügyigazgatóság kiadó hivatalánál megtekinthetők.

A szabályszerűleg kiállított és lepecsételt írásbeli ajánlatok legközelebb f. é. **december hó 12-én** déli 12 óráig a kolozsvári m. kir. pénzügyigazgatóság elnökségéhez beadandók.

A m. kir. pénzügyigazgatóságától.
Kolozsvárt, 1871. november 17-én.

Gyógy. sz. 64.210.

Nápoly, 17. ápril 1862.

Uram! Egy májbaj következtében 7 év óta borzasztó állapotban voltam, elsoványodtam, s kínlódtam. Nem valék képes írni vagy olvasni; minden izom reszkelett testemben; rossz emésztés, folytonos álmatlanság szüntelen idegingerben tartott, mely ide oda üzött, soha nyugtot nem adott; e mellett mindig buskomor valék. Sok orvos kimerült gyógyításomba, de bajaimat nem enyhíté. Teljes kétségbeesésben megkísértém önnek Revalescière du Barry-ját, s most, miután 3 hónapig télem vele, halál mondok az Istennek. A Revalescière

legnagyobb dicsőret érdemel, visszaadta tökéletesen egészségemet s abba a helyzetbe tett, hogy társadalmi állásomat ismét elfoglalhatom.

Öszinte hálával és teljes tisztelettel

Bréhan marquise.

Táplálóból lévén a húsnál, a Revalescière felnőtteknek és gyermekeknek 50-szer behozta árát gyógyszereszek szímben.

1/2 fontos bádóg szelenczékben 1 frt. 50 kr. 1 frt 2 frt. 50 kr., 2 frt 4 frt. 50 kr., 5 frt 10 frt., 12 frt 20 frt., 24 frt 36 frt.

Revalescière csokoládé poralak- és táblákban:
12 csészére 1 frt. 50 kr. 24 csészére 2 frt. 50 kr.

48 csészére 4 frt. 50 kr. poralakban 120 csészére 10 frt. 288 csészére 20 frt. 576 csészére 36 frt.

Kapható: Barry du Barry és társa által Bécsben Wallfischgasse 8. és Faulak József fűszerkereskedésében, Pesten Törökútnál, Brünben Eder F.-nél, Kolozsvárt Binder K. úr gyógytárában bel-monostorutca a Rodoute során. Továbbá: Kronstädter József úrnál kül-monostorutca 134 sz., bel-monostorutca 175 sz. és főtér 2. szám a zálogintézetnél, valamint minden városban jó gyógyszereszeknél és fűszerkereskedőknél; a bécsi ház ezen feljül mindenüvé elküldi postai utalvány vagy utánvét mellett.

ügyigazgatóság elnökségénél f. évi november hó 28-án déli 12 óráig beadandók.

A m. k. pénzügyigazgatóságtól.
Kolozsvárt 1871. november 14-én.

A m. kir. pénzügyminiszteriumtól.
Sz. 53137. 2—3 (331)

A. Hirdetmény.

A m. kir. pénzügyminiszterium részéről a m. kir. dohány gyárak és beváltó hivatalok részére 1872-ik évben szükségelt háromnyüstös- és köcz vászon zsinag vászon (Spagallénvánd) továbbá vastag és vékony kötelek, zsinag fonadé (Spagatgewebe) csomagoló és varró zsinag (Pakel und Nähspagat) és fehérítettlen varró czérna szállítására nézve ezenel versenytárgyalás iratik ki, melyhez írásbeli bélyegzett, a 10% bántépénz letételéről szolló pénztázi nyugtával ellátott és lepecsételt ajánlatok a pesti m. kir. dohány beváltó felügyelő-egység (sótér 4-ik sz.) legfeljebb 1871. évi **december 6-án** déli 12 óráig benyújtandók.

A szállítandó mennyiségek körülbelül következők:

- a) 57,900 bécsi rőf 1/4 ről szélességű háromnyüstös vászon zsákokra.
- b) 58,000 bécsi rőf 1/4 ről szélességű háromnyüstös köcz vászon zsákokra.
- c) 22,000 bécsi rőf 27 2/4 hüvelyk széles köcz vászon zsákokra.
- d) 390 bécsi öl 9 2/4—18 2/4 hüvelyk széles zsinagvászon.
- e) 600,000 bécsi rőf 1/4 ről széles köcz-vászon begöngyölésre.
- f) 2,900 bécsi rőf 1/4 ről széles zsinagfonadé (Spagatgewebe.)
- g) 100,000 drb. 7 1/2 bécsi öl hosszú vastag és 12,000 drb. 7 1/2 bécsi öl hosszú vékony bálkótól.
- h) 10,720 bécsi font varró zsinag.
- i) 8015 bécsi font csomagoló zsinag és
- k) 862 bécsi font fehérítettlen varró czérna.

A szállítandó áru minősége a dohánygyárak és dohánybeváltó hivatalok melyekhez, mely időben és mennyiségben szállítandó, nem különben az ajánlati és szállítási feltételek az egyidejűleges részletes B. hirdetményből látható, mely minden m. kir. dohánygyárnál, dohánybeváltó felügyelőegységél és beváltó hivatalnál, továbbá a cs. kir. dohánygyárak és beváltó hivatalok központi igazgatóságának gazdasági hivatalánál Bécsben, végre valamennyi cs. kir. osztrák dohánygyárnál megtekinthető.

Kelt Budán, november 8-án 1871.

2—12 (326)

Sorozatos sorsjegyeknek nyerniük kell.

Hogy azokat mindenki számára meg szerethető tegyük, következő sorsegy-társulatokat állítottunk össze 20—20 részvényes számára:

20 drb. braunschweigi sorsjegyre, egy drb. sorozatos braunschweigi sorsjeggyel,

12 havi részletben a 5 frt.

20 drb. 3%-os török csász. 400 fr. sorsjegyre, egy drb. braunschweigi sorozatos sorsjeggyel,

16 havi részletben a 7 frt.

A nyeremények, a melyeket évi 10 húzasban vehetni, a braunschweigi sorsjegyeknél 80,000, 40,000, 20,000, 6,000 sat. taler ezüstben; a török sorsjegyeknél 600,000 fr., 300,000 fr., 60,000 fr. sat. aranyban, s a braunschweigi sorsjegyek nyereményei december 31-ke után fizetnek ki a részvényeseknek, s az utóbbi részlet törlesztésekor fennbibi sorsjegyek nekik kiadnak.

Akár mely társulattal egyedül is beléphetni az első részlet beküldése által.

A „Mercur“

igazgatóságának váltóüzlete

Bécs, Wollzeile 13.

Id. felelős szerkesztő: **Sándor János.**

Az államtól biztosított nagy pénz-kisorsolás

kedvező esetben

100,000 pr. tallér

nyereményt tartalmaz, valamint

60,000, 40,000, 20,000, 16,000, 12,000, 10,000, kettő a 8000,

6000, négy a 4800, 4400, öt a 4000, öt a 3200, hét a 2400, huszon-

egy a 2000, három a 1600, har-

minczhat a 1200, százkető a 800,

kétszázhat a 400, kétszázötvenhat a 200, háromszáznolcvanegy a 80,

és 27,950 a 40, 20 tallér sat.

E nagy és biztosított pénzkisorsolás húzása hivatalosan van megállapítva s már

a f. é. december 20-án

megtörténend. Erre, az összeg beküldése mellett

1 egész ered. sorsjegy (nem igérvény) ára 3 frt. 50

1 fél ered. sorsjegy (nem igérvény) ára 1 frt. 75

1 negyed ered. sorsjegy (nem igérvény) ára 1 frt. —

melyeket a legutóbbi vidékekre is pontosan és titoktartással megküldök. Nyeremény összegek és nyeremény

lajstromok az eldöntés után azonnal következnek.

Tessék tehát a szerencsétől különösen kegyelt 5—15 (324)

Hekscher Sigmund

bankháza-hoz
Hamburgban
mielőbb és bizalmasan fordulni.

Ny. Gáman János örökösénél Kolozsvárt.